

ÅRSRAPPORT 2012

” Förebyggande
initiativ har visat
sig vara ett
effektivt sätt att
påverka bolag.

Viktigaste fördelarna med Etikrådet

Större möjlighet att påverka

De fyra AP-fondernas samlade kapital uppgår till cirka 940 miljarder kronor¹, ökar möjligheten att påverka ett bolag jämfört med enskilda insatser.

Attraktiv samarbetspartner

Etikrådet är en attraktiv samarbetspartner för andra internationella investerare med liknande agendor för miljö- och etikhänsyn, vilket ytterligare ökar möjligheterna att påverka.

Tids- och kostnadseffektivt

Samarbetet i Etikrådet innebär att fondernas arbete blir mer tids- och kostnadseffektivt. Den ökade effektiviteten tar sig bland annat uttryck i fler bolagsdialoger och internationella investerarinitiativ samt konferenser där Etikrådet är representerat.

Om Etikrådet

Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonden är buffertfonder i det allmänna pensionssystemet. De fyra konkurrerande fonderna fick 2001 samma uppdrag – att placera buffertkapitalet till största möjliga nytta för pensionssystemet och att långsiktigt skapa hög avkastning till låg risk. Fonderna ska ta hänsyn till etik och miljö, dock utan att göra avkall på det övergripande målet om hög avkastning.²

TILLSAMMANS BLIR VI STARKARE

Sedan 2007 samordnar Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonden arbetet med miljö- och etikfrågor via det gemensamma Etikrådet. Etikrådet ser som sin uppgift att verka för att bolag hanterar, utifrån den verksamhet de bedriver, relevanta hållbarhetsaspekter, att de har ändamålsenliga riktlinjer samt att de har styr- och uppföljningssystem som möjliggör att verksamheten bedrivs på ett så ansvarsfullt sätt som möjligt. Detta gör Etikrådet såväl genom att driva och delta i förebyggande initiativ som genom att verka för en positiv förändring i ett antal bolag som kopplas till kränkningar av internationella konventioner avseende miljö och mänskliga rättigheter.

Innehåll

Året i korthet	3
Ordförande har ordet	4
Etikrådets arbete	6
Gruvindustrin	8
Studieresor	10
Mänskliga rättigheter	15
Korruption	16
Klimat	17
Tobaksindustrin	18
Kakaoindustrin	20
Investerarsamarbeten	21
Bolagsdialoger	22
Etikrådets ledamöter	30

¹ Per 31 december 2012.

² Se förarbetena till Lagen om allmänna pensionsfonder 2000:192 som reglerar fondernas verksamhet.

Året i korthet 2012

Drygt 200 bolag

► Etikrådet har fört dialoger med 118 bolag spridda över hela världen. I många fall handlar dialogen om mer än ett hållbarhetsområde. Etikrådets externa konsulter har också för AP-fonderna och andra kunders räkning fört dialog med 102 bolag.

Målen har uppnåtts

► Två bolag som kopplats till kränkning av konventioner, kanadensiska Goldcorp och australiensiska Rio Tinto, har vidtagit åtgärder i enlighet med de krav som Etikrådet har ställt. Eftersom målen har uppnåtts avslutas dialogerna samtidigt som Etikrådets bevakning av bolagen fortsätter.

Förebyggande initiativ och samarbete – effektivt sätt att påverka bolag

► Förebyggande initiativ, ofta i samarbete med andra pensionsfonder, är en viktig del av Etikrådets arbete för att påverka bolag till ett ansvarsfullt företagande. Att detta är ett effektivt sätt att påverka bolag till mer ansvarsfullt företagande är Etikrådets gruvprojekt ett bevis på.

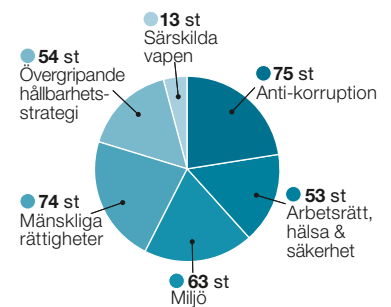

Burkina Faso – en ung gruvnation

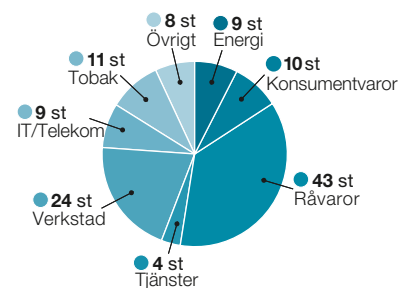
► För att få bättre förståelse för vilka utmaningar gruvbolag och andra bolag står inför när de etablerar sig i utvecklingsländer besökte Etikrådet Burkina Faso.

Året i siffror

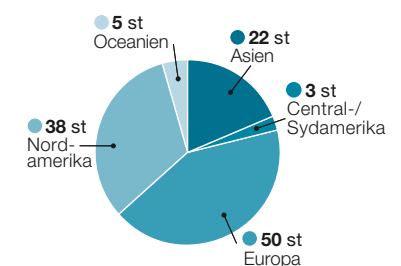
ENGAGEMANG PER OMRÅDE

ENGAGEMANG PER SEKTOR

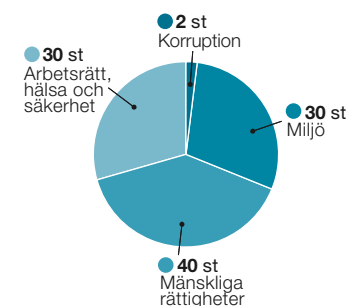

ENGAGEMANG PER REGION

ENGAGEMANG PER OMRÅDE

(Genom extern konsult för Etikrådets och andra kunders räkning)

ULRIKA DANIELSON
Ordförande 2012

En bättre värld ger bättre avkastning

När det nya pensionssystemet sjösattes 2001 fick Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonden samma uppdrag, att placera pensionskapitalet till största möjliga nytta för pensionssystemet och att långsiktigt skapa hög avkastning till låg risk.

”Utgångspunkten i det arbete vi bedriver inom Etikrådet och det arbete som respektive fond utför inom hållbarhetsområdet är att det främst ska skapa högre avkastning och lägre risk.

Fonderna ska också ta hänsyn till etik och miljö, utan att göra avkall på det övergripande målet om hög avkastning. Är då dessa delar i uppdraget förenliga? Svaret på den frågan är – självklart! Utgångspunkten i det arbete vi bedriver inom Etikrådet och det arbete som respektive fond utför inom hållbarhetsområdet är att det främst ska skapa högre avkastning och lägre risk. Vi är nämligen övertygade om att långsiktigt hållbara bolag inte bara är bolag som agerar etiskt, det är också bolag som på lång sikt skapar god avkastning till Sveriges pensionärer.

Med den inställningen är det också självklart att vårt viktigaste verktyg är dialog för att få bolagen att agera ansvarsfullt. För kan vi vara med och påverka bolagen att både ta itu med en dokumenterad kränkning och att implementera förebyggande system för att undvika framtida kränkningar, ja då har vi använt vårt ägande till att göra skillnad och därmed också till att skapa god avkastning. Att föra dialog kräver resurser men också en stor portion tålamod och vi måste vara beredda på att det kan ta tid att nå resultat. Det sagt, är det också viktigt att påpeka att vi i vår roll kan påverka bolag vi investerat i till bättre agerande, men det finns begränsningar i vår roll som investerare.

MÅLEN FÖR DIALOGEN UPPFYLLDA

Ett exempel på en enträgen men konstruktiv dialog är den med det kanadensiska gruvbolaget Goldcorp. Denna dialog har pågått sedan 2008, och det är glädjande att vi nu kan avsluta den då målen som vi satte upp för dialogen har uppnåtts. Goldcorp är ett bra exempel på hur vi inom Etikrådet, tillsammans med andra aktieägare och andra intressenter,

kan påverka bolaget att verkligen ta hållbarhetsfrågorna på allvar. Goldcorp har sagt att de tycker att dialogen med Etikrådet både lett till avgörande förändringar i deras sätt att se på verksamheten i Marlingruvan men också haft ett viktigt inflytande på deras övergripande CSR-arbete. De anser till och med att dialogen påverkat gruvbranschen som helhet och hur den tar sig an frågor rörande den påverkan på mänskliga rättigheter som följer av gruvbrytning. Det kommer troligen kvarstå kritik mot Marlingruvan eftersom det finns grupper som inte vill ha gruvan där. Men huruvida gruvor ska existera eller inte är inget vi råder över utan det är ett beslut som ett lands myndigheter fattar. Det vi kan påverka är att verksamheten bedrivs på ett så ansvarsfullt sätt som möjligt – och det är det vi verkar för och har bidragit till.

I och med att det australiensiska gruvbolaget Rio Tinto under 2012 publicerade en uppdaterad policy om gruvavfall har även målet för dialogen med detta bolag uppfyllts. I denna dialog har stort fokus varit på hur Rio Tinto arbetar med Freeport, operatören av Grasberggruvan, för att minska riskerna för allvarlig miljöpåverkan. Det är viktigt att bolaget har en policy som tydligt klargör att bolaget i framtiden inte kommer att släppa ut gruvavfall i floder eller grunda vattendrag vid etablering och drift av nya gruvor och att de, vad gäller befintliga gruvor, kontinuerligt arbetar med att minska miljöpåverkan.

FÖREBYGGANDE DIALOGER GER RESULTAT

Från tid till annan har vi fått kritik för fondernas innehav i gruvbolag. Vi är väl medvetna om att gruvverksamhet har stor inverkan på

både miljö och människor och att branschen har många utmaningar att hantera för att bedriva gruvverksamheten på ett ansvarsfullt sätt. Etikrådet, och dessförinnan AP-fonderna på egen hand, har haft dialog med ett stort antal gruvbolag. Under 2011 initierade vi även ett gruvprojekt tillsammans med den holländska pensionsfonden PGGM och Sjunde AP-fonden i syfte att uppmåna gruvbolagen att förbättra sitt hållbarhetsarbete på de områden där det finns brister. Investerargruppen har under 2012 diskuterat analysresultaten med många av bolagen. I flera fall har bolagen poängterat att vi, tack vare vår analys, antingen uppmärksammat dem på eller bekräftat bolagets egna slutsatser om brister i hållbarhetsarbete – brister som de nu avser åtgärda. Och det var just det som var syftet med våra proaktiva projekt – att påverka och göra skillnad så att de bolag vi investerar i agerar mer ansvarsfullt vilket alla bolagets intressenter, inklusive oss investerare, tjänar på i det långa loppet.

Representanter från Etikrådet har under året även besökt gruvbolag i både Afrika och Centralamerika för att på plats se vilka utmaningar bolagen har men även för att, med bolagen och andra intressenter, diskutera hur hållbarhetsarbetet bedrivs i praktiken. Bra exempel på hur bolag jobbar med hållbarhetsfrågor kan sedan användas i dialog med andra bolag.

REAKTIVA DIALOGER UTVECKLAS I OLIKA TAKT

De reaktiva dialoger som Etikrådet för rörande kränkning av konventioner handlar ofta om komplexa frågeställningar. Vi tycker att det är frustrerande att förändringen i vissa bolag inte går snabbare men vi är beredda att engagera oss i fallen så länge vi bedömer att vårt engagemang kan komma att leda till en positiv utveckling. De dialoger som Etikrådet har fört under året har utvecklats i olika takt. Glädjande är att ett par dialoger, bland annat nämnda Goldcorp och Rio Tinto men även Toyota, har utvecklats positivt. Toyota, som

funnits med på Etikrådets lista sedan 2007, har säkerställt att bolagets dotterbolag i Filipinerna nu respekterar rätten till föreningsfrihet och rätten att organisera sig.

SAMARBETEN MED ANDRA

Etikrådets arbete med etik- och miljöfrågor utvecklas kontinuerligt. Inom Etikrådet har vi ett väl fungerande och effektivt samarbete men det räcker inte alltid. Vi har i flera år poängterat hur viktigt samarbetet med andra investerare är för att vi ska kunna påverka. Det väsentliga är inte alltid hur mycket kapital som står bakom kraven, vilket dialogen med Goldcorp visar där AP-fonderna tillsammans äger endast 0,1 procent av röster och aktiekapital, utan snarare att investerare från olika delar av världen engagerar sig i bolagen. Vi har idag ett samarbete med ett flertal internationella pensionsförvaltare, vilket gör att vi kan föra fler dialoger och framför allt få större möjlighet att påverka.

Jag vill avsluta med att tacka mina fantastiska kollegor i Etikrådet men också de investerare vi samarbetar med, frivilligorganisationer och bolag med vilka vi tillsammans gör skillnad. Etikrådet skapar långsiktigt värde genom att vara en aktiv och ansvarsfull ägarrepresentant inom hållbarhetsfrågor. Hållbara bolag och god avkastning är varandras förutsättningar!

Göteborg i april 2013

Ulrika Danielson, Andra AP-fonden
Etikrådets ordförande 2012

” I flera fall har bolagen poängterat att Etikrådet antingen uppmärksammat dem på eller bekräftat bolagets egna slutsatser om brister i hållbarhetsarbete – brister som de nu avser åtgärda.

Etikrådets arbete

Ledstjärnan i Etikrådets arbete är att göra skillnad. Det gör fonderna genom att vara långsiktiga, ansvarstagande och engagerade ägare som påverkar bolag världen över att förbättra sitt arbete med miljö- och sociala frågor.

”Valet av fokusområde är inte ett ställningstagande om att andra områden i sig är mindre viktiga utan det är resultatet av en medveten strategi om att lägga Etikrådets resurser där de bedöms göra mest nytta.

Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonden förvaltar kapital för dagens och morgondagens pensionärer. Fonderna har fått samma uppdrag från riksdagen; att skapa hög avkastning till låg risk. Fonderna ska också ta hänsyn till etik och miljö, dock utan att göra avkall på det övergripande målet om hög avkastning.³

Utifrån detta uppdrag har fonderna utvecklat en gemensam värdegrund – att agera utifrån principerna om engagemang, agerande och förändring i syfte att göra skillnad. Som en del av det svenska pensionssystemet bygger fonderna sina principer om engagemang, agerande och krav på förändring på samma värdegrund som den svenska staten. I denna är demokrati, alla människors lika värde, den enskilda människans frihet och värdighet och en hållbar utveckling centrala delar. Allt i enlighet med skrivningarna i den svenska regeringsformen.

Tillsammans med den svenska statens värdegrund, utgör de internationella konventionerna som Sverige undertecknat och Sveriges ställningstaganden i folkrättsliga frågor väsentliga instrument för Etikrådet i dess arbete.

ENGAGEMANG FÖR ATT GÖRA SKILLNAD

Etikrådet ser som sin uppgift att verka för att bolag hanterar, utifrån den verksamhet de bedriver, relevanta hållbarhetsaspekter, att de har ändamålsenliga riktlinjer samt att de har styr- och uppföljningssystem som möjliggör att verksamheten bedrivs på ett så ansvarsfullt sätt som möjligt oavsett var i världen de är verksamma. Utgångspunkten för Etikrådets engagemang i dessa frågor är AP-fondernas gemensamma uppfattning om att väl skötta bolag, över tid, ger högre avkastning och lägre risk.

Antalet områden som ansvarsfulla investerare skulle kunna engagera sig i är stort och ständigt växande. Det rör sig såväl om branschövergripande problem som allvarliga incidenter i enskilda bolag. Att engagera sig på alla områden och i alla bolag är varken möjligt eller effektivt, och därför måste prioriteringar göras.

Etikrådet jobbar både förebyggande och reaktivt. Problemområden och incidenter kartläggs och analyseras systematiskt av Etikrådet som sedan väljer ut ett antal fokusområden och bolag. Dessa områden och bolag väljs ut med utgångspunkt i fondernas uppdrag och värdegrund men hänsyn tas också till Etikrådets möjligheter att göra skillnad. Områden där redan många andra aktörer verkar för förbättringar kan väljas bort till förmån för områden som ännu inte fått så mycket uppmärksamhet från investerarkollektivet. Valet av fokusområde är alltså inte ett ställningstagande om att andra områden i sig är mindre viktiga utan det är resultatet av en medveten strategi att lägga Etikrådets resurser där de bedöms göra mest nytta.

FÖREBYGGANDE INITIATIV – EN VIKTIG PÅVERKANFORM

Etikrådet har en systematisk arbetsprocess för att identifiera och påverka bolag som begår konventionsbrott. Processen finns beskriven mer i detalj på Etikrådets hemsida (www.etikradetapfonderna.se) och information om pågående och avslutade dialoger finns i slutet av rapporten.

Etikrådets engagemang begränsar sig inte till att påverka bolag där problem redan existerar. En minst lika viktig del är Etikrådets förebyggande initiativ som syftar till att stärka bolags arbete med hållbarhetsfrågor för att undvika att allvarliga incidenter sker. Etikrådet har de senaste åren lagt allt mer fokus på förebyggande initiativ eftersom det har

³Se förarbetena till Lagen om allmänna pensionsfonder 2000:192 som reglerar fondernas verksamhet.

” Att lyfta såväl styrkor som svagheter i bolagens hållbarhetsstrategier har visat sig vara ett bra sätt att få dem att vidta åtgärder.

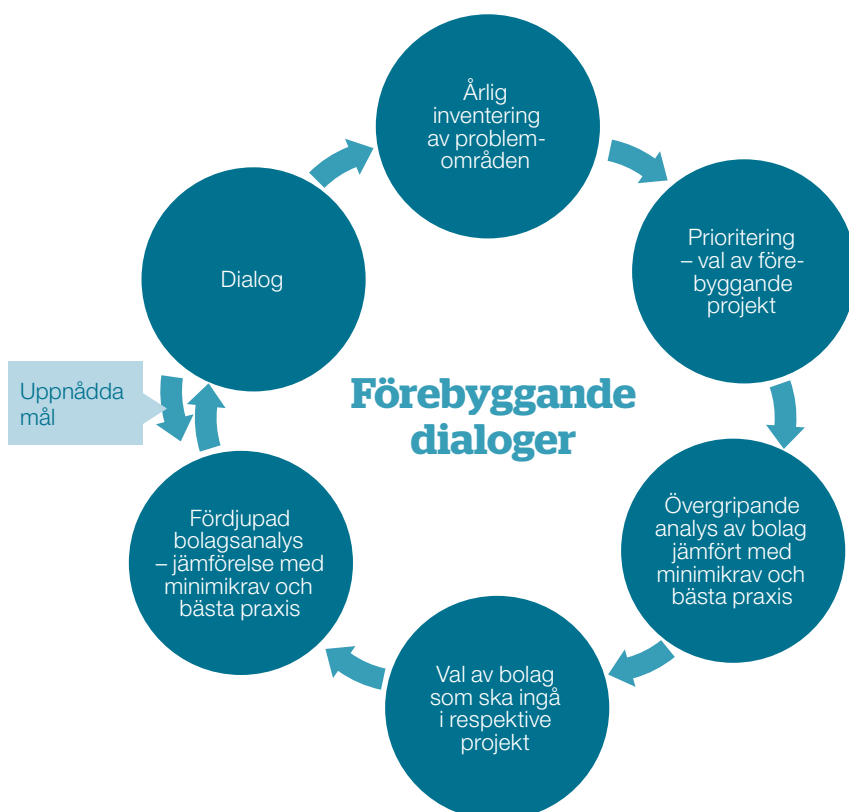
visat sig vara ett effektivt sätt att påverka bolagen till ett mer ansvarsfullt företagande. Att i diskussioner med bolagen lyfta såväl styrkor som svagheter i deras hållbarhetsstrategier har visat sig vara ett bra sätt att få dem att vidta åtgärder. Dialogerna handlar om att uppmana bolagen att öka sitt fokus på riskhantering kring olika miljö- och sociala frågor, förbättra interna processer alternativt förbättra transparensen kring sitt arbete. Etikrådet analyserar bolagens svagheter och styrkor utifrån befintlig bolagsinformation och bästa praxis i branschen. Ett bra exempel är Etikrådets gruvprojekt, se sid 8.

Dialogerna förs i förtroende och det är därför inte alltid möjligt att offentligt redogöra för dem. Etikrådet värnar dock om transparens och vill i den mån det är möjligt offentliggöra delar av det proaktiva arbetet utan att offentliggöra namnen på bolagen. I denna rapport kan du läsa om ett flertal av de proaktiva projekt, dialoger och initiativ som Etikrådet har fört under 2012.

SAMARBETE - EN VIKTIG FRAMGÅNGSFAKTOR

De frågeställningar Etikrådet arbetar med är komplexa och lösningarna är sällan självklara. För att lyckas påverka bolag till ett mer ansvarsfullt företagande måste därför många faktorer vara på plats. Att göra skillnad kräver resurser, specifik branschkunskap, kontakter, tid och engagemang. Dessutom är det Etikrådets erfarenhet att ett möte öga mot öga är det kommunikationssätt som ger allra bäst resultat och är därför något som prioriteras.

Etikrådets resurser har stärkts genom åren, nätverket av specialister har breddats och Etikrådets ledamöters kunskap om olika branscher har fördjupats. Viktigt är även att samarbetet med några utvalda stora internationella pensionsförvaltare har intensifierats, vilket medför att fler dialoger kan föras och att möjligheten att påverka ökar.

Varför är detta investerarsinitiativ viktigt?

- Gruvverksamhet har stor inverkan på miljö och människor.
- Exploatering sker ofta i länder med svag lagstiftning.
- Bolag bör arbeta systematiskt med miljöfrågor, mänskliga rättigheter, anti-korruption, hälsa och säkerhet och det bör vara en integrerad del av verksamheten.

Gruvindustrin

Etikrådet driver sedan 2011 ett gruvprojekt vars syfte är att få en överblick av hur bolagen i branschen arbetar med hållbarhetsfrågor och verka för att de har policyer och rutiner på plats.

Ett trettiotal bolags hållbarhetsarbete har analyserats utifrån branschorganisationen International Council of Metal and Minings (ICMM) tio hållbarhetsprinciper, se sid 9. Baserat på publik information har bolagen poängbedömts utifrån hur väl de lever upp till respektive princip. Under hösten 2011 kontaktades alla berörda bolag per brev. Under 2012 har Etikrådet tillsammans med sina samarbetspartners i detta projekt, holländska pensionsfonden PGGM och Sjunde AP-fonden, följt upp analysen med ungefär hälften av bolagen. Detta har skett genom möten eller telefonkonferenser.

HUR ARBETAR GRUVBOLAG MED HÅLLBARHET?

Det är ett brett spektrum av bolag som ingår i projektet och de driver olika typer av gruvverksamhet över hela världen. Analysen visade att det finns en stor spridning på hur gruvbolag arbetar med hållbarhetsfrågor, där en del av bolagen påvisade en god beredskap på vissa områden medan andra bolag påvisade svagheter, se diagram på sid 9.

Det finns flera förklaringar till detta, och en är att bolag som tidigare haft problem rörande hållbarhetsfrågor tenderar att förbättra sina förebyggande system medan bolag som hittills inte har haft några större problem inte har lika utvecklade system på plats. I urvalet valde Etikrådet också att inkludera bolag vars verksamhet inte givit upphov till rapporter om brister i hållbarhetsarbetet.

Generellt har projektet mottagits väl från bolagens sida då de flesta delar Etikrådets syn att branschen står inför ett antal utmaningar. Många bolag ser också över sina processer för hållbarhetsarbete med anledning av FN:s nya principer för bolag avseende mänskliga rättigheter som har tagits fram av John Ruggie, läs mer på sid 15, och korruptionslagen i Storbritannien, UK Bribery Act. Även det faktum att International Finance Corporation (IFC)⁴, som ger lån till gruvprojekt i utvecklingsländer, har under 2012 uppdaterat

sitt ramverk vad gäller hållbarhet och vilka krav som måste vara uppfyllda för att IFC ska delta som finansör i projekt har påverkat bolagens hållbarhetsarbete.

EXEMPEL FRÅN BOLAGSDIALOGERNA

Dialogerna har inletts med en generell diskussion kring hållbarhetsfrågor och berört miljö, mänskliga rättigheter samt affäretik. I nio av dialogerna har Etikrådet och dess samarbetspartners specifikt lyft fram aspekter kring mänskliga rättigheter, arbetsrätt och arbetsmiljöfrågor och i fem fall specifikt tagit upp frågor kring ursprungsfolks rättigheter. Biodiversitet har lyfts fram specifikt i fem fall och i fem diskussioner har bolagets förebyggande arbete kring korruption varit ett huvudämne. Vid två tillfällen har diskussioner kring gruvavfall i floder och sjösystem varit ett fokusämne. I princip alla diskussioner har handlat om vad bolaget redovisar och varför de valt att redovisa/inte redovisa vissa uppgifter. Många bolag har riktlinjer och rutiner på plats men redovisar inte dessa tydligt.

Ett av bolagen hade själva nyligen analyserat sitt hållbarhetsarbete gentemot ICMM:s principer och i diskussionen med Etikrådet konstaterades att bägge parter på det stora hela identifierat snarlika brister i bolagets förebyggande arbete. Bland annat fick Etikrådet redan före mötet ta del av en ny policy rörande mänskliga rättigheter som bolaget arbetat fram. Under mötet berättade bolaget också att man gjorde en genomgripande översyn av sitt anti-korruptionsarbete, båda områden där Etikrådets analys pekade på brister.

Efter diskussion med ett annat bolag fick Etikrådet ett skriftligt tilläggssvar där bolaget bland annat förtydligade sin policy kring ursprungsbefolkningars rättigheter och även skrev "I tillägg till detta och utifrån er rekommendation, har vi beslutat att föreslå följande ändring till vår policy för mänskliga rättigheter till att omfatta ett åtagande med utgångspunkt från ICMM:s riktlinjer. "Vi

⁴ IFC, International Finance Corporation, den del av Världsbanken som arbetar med den privata sektorn i utvecklingsländer.

erkänner och respekterar de sociala, ekonomiska, miljömässiga och kulturella intressen ursprungsfolk och deras särskilda rättigheter inom dessa intressen som beskrivna och definierade av nationella och internationella lagar". I samma svar skriver bolaget också, "Efter er rekommendation och med insikten att detta var en lucka i vårt hållbarhetsarbete har vi utarbetat en policy för biologisk mångfald (ett utkast bifogas detta brev)". Båda dessa svar sammanfaller väl med de brister som Etikrådet ursprungliga analysresultat pekade på, se Etikrådets årsrapport 2011.

INSIKT HOS BOLAGEN

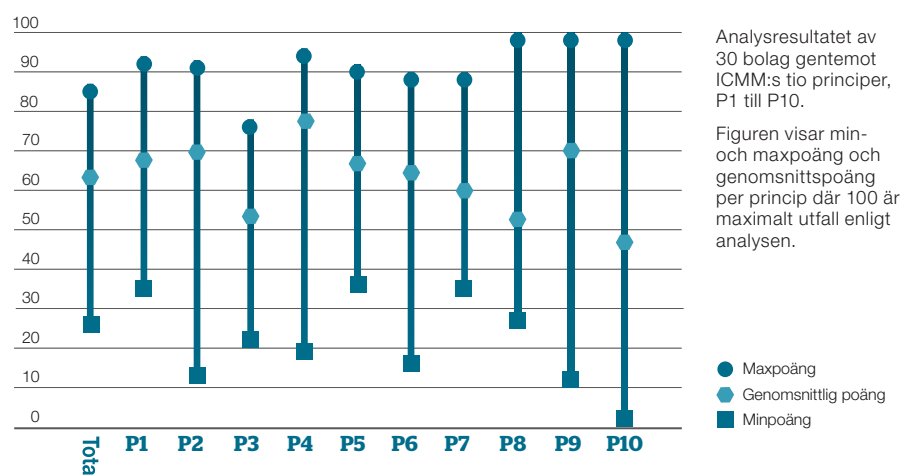
Även om efterfrågan på mineraler hade en svacka under 2012 är den fortsatt stor i ett globalt perspektiv, med speciellt tillväxtmarknaderna som pådrivare. Den globala efterfrågan på guld driver på nyprospektering liksom det faktum att många historiskt stora fyndigheter av många mineraler har avtagande produktion. Detta skapar en situation där det spekteras för gruvor över hela världen, gruvor

som skapar arbetstillfällen och välbehövliga nationella kassaflöden men som också konkurrerar med lokala traditionella livsstilar och skapar oro kring förorening och tillgång på vatten och annan lokal miljöpåverkan. Att få och lyckas behålla lokalbefolkningens förtroende är mycket viktigt. Bolagen ger i sin dialog med Etikrådet generellt intrycket av att vara medvetna om detta, men de redovisar olika metoder och förhållningssätt kring hur de hanterar situationerna, baserat på bolagets ofta lokala erfarenheter. Det är antagligen en klok strategi, då alla gruvor har unika sociala och miljömässiga utmaningar men behovet av erfarenhetsutbyte mellan bolagen är rimligen nyttigt och något som Etikrådet uppmuntrar.

UPPFÖLJNING AV ANALYSEN 2013

Etikrådets ambition är att få till stånd möten med de bolag som kvarstår under första halvåret av 2013, för att utifrån bolagens hållbarhetsrapportering 2014 göra en uppföljning av analysen.

Stor spridning på hur väl bolagen lever upp till ICM:s principer

Diagrammet visar, per princip och totalt, hur stor spridningen är mellan olika bolag i projektet. För exempelvis princip tio som berör kommunikation med bolagens intressenter och verifierad oberoende rapportering finns det bolag som inte redovisar något alls samtidigt som andra bolag anses uppfylla kravet fullt ut.

ICM:s tio hållbarhetsprinciper

- P1** Införa och upprätthålla etiska affärsmetoder och ett ordentligt system för företagsstyrning.
- P2** Integrera överväganden kring hållbar utveckling i bolagets beslutsprocesser.
- P3** Upprätthålla grundläggande mänskliga rättigheter och respektera kulturer, seder och värderingar i kontakter med anställda och andra som berörs av bolagets verksamhet.
- P4** Implementera strategier för riskhantering grundat på fakta och sund vetenskap.
- P5** Söka ständiga förbättringar kring hälsa och säkerhet.
- P6** Söka ständiga förbättringar för miljöprestanda.
- P7** Bidra till bevarandet av biologisk mångfald och ha ett inkluderande förhållningssätt vid planering av landanvändning.
- P8** Underlätta och uppmuntra ansvarsfull produkt-design, användning, återanvändning, återvinning och deponi av produkter.
- P9** Bidra till en social och ekonomisk utveckling samt en samhällsutveckling på de orter där företaget verkar.
- P10** Genomföra effektiva och transparenta dialoger, kommunicera med bolagets intressenter och ha verifierad oberoende rapportering.

Fritt översatt till svenska av Etikrådet.

För mer information
<http://www.icmm.com/our-work/sustainable-development-framework/10-principles>

Kan guldet i Burkina Faso innebära en väg ut ur fattigdomen?

Representanter från Etikrådet besökte landet under hösten 2012 för att få bättre förståelse för vilka utmaningar gruvbolag och andra bolag står inför när de etablerar sig i ett utvecklingsland.

ETT LAND MED UTMANINGAR OCH DÄR SMÅ INITIATIV KAN NÅ LÅNGT

Burkina Faso i Västafrika är ett av världens fattigaste länder.⁵ Av en befolkning på 17 miljoner lever 85 procent på jordbruk och boskapskötsel. Infrastrukturen är bristfällig. Analfabetismen är utbredd och ligger på cirka 70 procent. Befolkningen är också mycket ung, cirka 65 procent är under 21 år.

Landet har på senare år inlett resan mot minskad fattigdom. Ekonomiska reformer har påbörjats och flera sociala indikatorer visar på förbättringar, bland annat en ökad andel skolbarn. Idag är guld (cirka 70 procent) och bomull landets största inkomstkällor.

att landets regering har stora möjligheter att dra lärdom av andra länders erfarenheter. Ofta är utvecklingsländers inkomster från gruvindustrin låga och kommer inte befolkningen till godo.

Med hjälp av internationella organisationer, som till exempel IFC⁶, EITI⁷ och Världsbanken, får landet hjälp med att sätta upp processer för att försäkra sig om lämpliga nivåer på royalties från guldutvinningen och på bolagsskatter. Landet får även stöd med att sätta upp ramverk för att säkerställa transparens samt hjälp med att få finansministeriet och gruvministeriet att "prata samma språk".

Ökad transparens är viktigt inte bara för att minska korruptionsrisken utan även för att skapa förståelse och stöd hos befolkningen för hur guldinkomsterna bidrar till landets utveckling. Här har Burkina Faso tagit ett stort steg i rätt riktning genom sin ansökan om medlemskap i EITI. Nuvarande gruvlag är under revidering och det kommer att bli obligatoriskt att bolag som utvinner guld ska rapportera enligt EITI:s standard. Gruvhandelskammaren⁸ arbetar därtill med att ta fram en rapport som visar vad gruvindustrin bidrar till i form av infrastruktur, skolor och till övrig utveckling av samhället. Det har också framförts förslag om att inrätta en guldreservfond för att ytterligare öka transparensen i hur inkomsterna från guldindustrin används.

SOM UNG GRUVNATION FINNS STORA MÖJLIGHETER

Burkina Faso är en ung gruvnation. Första exploateringslicensen för guldfyndigheterna utfärdades 2007. Guldreserverna är givetvis ändliga, och det är nu Burkina Faso har möjlighet att använda inkomsterna från guldet till att bygga upp landets välbefinnande. Det innebär

Burkina Faso

YTA: 274 200 km²

HUVUDSTAD: Ouagadougou

ANGRÄNSANDE LÄNDER: Mali, Benin, Niger, Togo, Ghana, Elfenbenskusten.

STATSSKICK: Republik, självständigt 1960.

STADSCHEF: President Blaise Compaoré.

ANTAL INVÅNARE: 17 miljoner (2011)

ÅRLIG BEFOLKNINGSTILLVÄXT: 3 % (2010)

ANDEL INVÅNARE I STÄDER: 20,4 % (2010)

LÄS- OCH SKRIVKUNNIGHET: 28,7 % (2007)

BNP PER PERSON: 639 USD

EXPORTVAROR: Guld och bomull.

Källa: Utrikespolitiska institutet, www.landguiden.se per 2013-01-24.

⁵ I FN-organet UNDP:s index över mänsklig utveckling (HDI) hamnade Burkina Faso år 2011 på plats 181 av 187.

⁶ IFC, International Finance Corporation, den del av Världsbanken som arbetar med den privata sektorn i utvecklingsländer.

⁷ EITI, Extractive Industry Initiative. Se vidare sid 15 där EITI beskrivs mer detaljerat. Under första kvartalet 2013 godkände EITI Burkina Fasos ansökan.

⁸ Chambre de Mines.

GRUVINDUSTRIN SKAPAR INTÄKTER TILL STATEN OCH ARBETSTILLFÄLLEN

Idag betalar de multinationella gruvbolagen som finns på plats i landet 5 procent i royalty på värdet av det guld som exporteras från landet, 17 procent i bolagsskatt och 16 procent i skatt på utdelningar. Fastighets-skatt betalas utifrån den areal som gruvan tar i anspråk och regeringen tilldelas tio procents ägande i alla gruvprojekt.

Gruvbolagen anställer lokalbefolkning så långt det går och därmed skapas såväl kunskapsöverföring som nya jobb både inom och utanför gruvan. Ett av gruvbolagen Etikrådet besökte, Semafo, hävdade att en anställd inom gruvindustrin innebär cirka tio nya arbeten utanför gruvan. Det är arbetstillfällena och inkomster som är nödvändiga för att påbörja resan ut ur fattigdomen.

Parallellt med den formella gruvexploateringen äger en informell utvinning rum där stora mängder utvinns på ett icke-industriellt sätt. Det beräknas finnas runt 500–600 gruvor av detta slag som sysselsätter från 1 000 upp till 30 000 personer per gruva. Säkerhets- och hälsoriskerna är enorma med stora mörkertal i antalet dödsfall från gruvgångar som rasar och från bristfällig hantering av cyanid och andra giftiga kemikalier. Ofta arbetar även barn i gruvorna.

STORA INVESTERINGAR KRÄVS

För bolagen som ser affärsmöjligheter i Burkina Faso finns dock stora utmaningar. Att utvinna guld kräver mycket kapital och stora investeringar, resurser som ett fattigt land inte kan uppbåda. Grävmaskiner, borrarutrustning och lastbilar, samt byggande av vägar och anrikningsverk för att mala och separera guldet ur malmen innebär stora investeringar. Ett ton malm ger endast cirka 1–7 gram guld och då anses den burkinska malmen rik på guld. Bolagen tar med andra ord stora ekonomiska risker. Att exploatera guld idag lönar sig dock tack vare höga guldpriser, men sjunker priset riskerar bolagen att stå med sina redan

gjorda investeringar. Även om Burkina Faso idag är ett av de mer politiskt stabila länderna i regionen måste även den politiska risken vid eventuella framtida maktskiften, inte bara i landet utan även i länderna runt omkring, tas med i riskbedömningen.

STOR PÅVERKAN PÅ MILJÖ OCH SAMHÄLLE

En annan viktig fråga som bolagen måste hantera ansvarsfullt är de sociala och miljömässiga risker som uppkommer. Gruvindustrins påverkan på miljö och samhälle är omfattande, och här har gruvbolagen ett stort ansvar.

Miljöfrågorna är många, till exempel innebär avfallshanteringen att mer än 99 procent av malmen som bryts är "skräp" men behöver likväl tas hand om på rätt sätt, dammar med anrikningssand måste byggas tätt så vattendrag inte förorenas. Cyanid och andra kemikalier måste hanteras och förvaras på ett säkert sätt, användandet av vatten i en region med vattenbrist måste begränsas och därför är system för återanvändning av processvatten av yttersta vikt. Därtill måste återställningsplaner för gruvan tas fram och finansieras.

DIALOG MED LOKALBEFOLKNING AVGÖRANDE FÖR ATT LYCKAS

Att ha en god dialog med lokalbefolkningen som påverkas och konsultera dem både före och under resans gång är en viktig faktor för framgång. För bolagens del är det fråga om riskminimering, men sköts det hela på ett ansvarsfullt och långsiktigt hållbart sätt kan det bli en "win-win" situation för både bolaget och för lokalbefolkningen och landet i stort. Det är viktigt att ha lokal kännedom och respektera lokalbefolkningen. Burkina Faso består av ett stort antal etniska grupper med delvis olika behov. Det finns helt enkelt inte en patentlösning som passar eller tilltalar alla.

Frivilligorganisationen Orcade informerar ofta lokalbefolkningen för att de ska förstå vilka rättigheter de har och vilka skyldigheter

Burkina Faso är en ung gruvnation

► Första exploaterings-
licensen för guldfyndig-
heterna gavs ut 2007.

► Gruvbolagen anställer
lokalbefolkning så
långt det går och
därmed skapas såväl
kunskapsöverföring som
nya jobb både inom och
utanför gruvan.

**ATTENTION
PEUT CONTENIR
DES TRACES
DE CYANURE**

Små insatser gör stora skillnader

- Med skolmat lockas barnen till skolan och får energi till att klara undervisningen.
- Byggnad av lokala skolor ökar möjligheten för barn, i synnerhet flickor, att gå i skolan.
- Att installera en vattenpump i en by förbättrar hygienmöjligheter och spar kvinnor och barn mycket tid som annars går åt till att gå flera kilometer för att hämta vatten.

gruvbolagen har i gruvverksamhetens olika faser. Enligt lag ska till exempel gruvbolagen konsultera befolkningen samt ersätta bostäder som måste flyttas på grund av gruvexploateringen – men detta först i samband med att de fått exploateringsstillstånd. Frågan är vad gruvbolagen kan göra för att hjälpa befolkningen utöver det som de enligt lag måste hålla sig till.

KVINNOR, UTBILDNING OCH HÄLSA - FOKUSOMRÅDEN FÖR BOLAGENS SOCIALA ARBETE

Etikrådet fick genom de kanadensiska gruvbolagen Semafo och lamGold se exempel på hur lokalbefolkningen konsulteras. De två bolagen har olika sätt för att hantera de sociala frågorna. Medan Semafo arbetar genom en egen stiftelse så arbetar lamGold med en mer traditionell modell där bolaget sköter sitt lokala arbete genom anställda samt sponsrar ett rikstäckande utbildningsprogram via frivilligorganisationen Plan Canada.

Semafos stiftelse har bland annat byggt skolor, toaletter, brunnar och bibliotek, donerat skolböcker, skolmat, solpaneler samt satsat på förebyggande hälsovårdsinsatser och de har även byggt hälsokliniker. Genom utbildningsinsatser, finansiering och stöd har stiftelsen hjälpt kvinnor att starta en fabrik för framställande av sheasmör, som tillverkas av sheanötter och används i skönhets- och hudvårdsprodukter och tvål. Därtill odlas sesamfrön och paprika. Produkterna säljs både lokalt och på export.

Många av insatserna kan förefalla små men leder till avgörande förändringar. Att installera en vattenpump i en by förbättrar hygienmöjligheter och spar kvinnor och barn mycket tid som annars går åt till att gå flera kilometer för att hämta vatten. Byggnation av lokala skolor ökar möjligheten för barn att gå i skolan och med skolmat lockas de till klassrummen och får energi att klara undervisningen. Att finansiera en kvarn för att mala mjöl spar timmar för kvinnorna när dagens enda måltid ofta bara består av en maträtt baserad på hirs mjöl.

Ett viktigt syfte för gruvbolagens sociala arbete är hjälp till självhjälp, det vill säga att lokalbefolkningen inte blir beroende av gruvbolagen utan att de kommer klara sig även den dag bolagen inte finns kvar. Där spelar utbildningsinsatser en stor roll liksom vikten av att inte ta över statens uppgifter och ansvar, vilket i många fall är en delikat balansgång för bolagen.

"Burkina Faso håller på att bli en gruvnation och det är regeringens ansvar, att stödja gruvbolagen i deras ansträngningar för att inte döda hönan med guldäggen", säger en kvinna som företräder provinsregeringen⁹ vid ett av de rådgivande lokala kommitténs¹⁰ möten.

SAMVERKAN MELLAN OLIKA INTRESSETER VIKTIGT

Många frivilligorganisationer och biståndsorgan, inklusive svenska Sida, finns på plats i Burkina Faso och Etikrådet träffade ett flertal. Fokusområden är hälso- och utbildningsfrågor samt katastrofhjälp vid till exempel hungersnöd. För att lyfta Burkina Faso ur fattigdomen behövs många samverkande krafter, och även om ett tungt ansvar vilar på gruvbolagen behövs såväl internationella, nationella som regionala initiativ, investerare och frivilligorganisationerna som engagerar sig – och det är av yttersta vikt att de samverkar. Utbyte av erfarenheter på ett brett plan är A och O för landets fortsatta utveckling.

⁹ Citat från minnesanteckningar från konsultationsmöte 2011-10-31 mellan Semafo och representanter för lokalbefolkningen (Comité consultatif local).

¹⁰ Vid Managruvan har två rådgivande kommittéer skapats för att möjliggöra dialog mellan gruvbolaget och de samhällen som berörs av gruvverksamheten. Den rådgivande lokala kommittén vid Managruvan består av bolagsrepresentanter, företrädare för provinsen, officiella representanter för byar som ligger runt gruvan, personer som representerar olika trosinriktningar och representanter för unga och kvinnor med flera.

” Genom utbildningsinsatser,
finansiering och stöd har stiftelsen
hjälpt kvinnor att starta en fabrik för
framställande av sheasmör och tvål
samt odling av sesamfrön och paprika.

Oljeutvinning i Nigerdeltat – ett svårlöst dilemma

Nigeria påbörjade oljeutvinning i Nigerdeltat redan på 1950-talet. Idag står fem internationella oljebolag; Chevron, Eni, Exxon, Shell och Total, för majoriteten av oljeutvinningen i landet. Oljan har gett Nigeria ett relativt välstånd i afrikansk jämförelse, men korruptionen är förödande för landet. Transparency International rankade 2012 landet på plats 139 av 176 globalt.¹¹

Nigerdeltat är hårt nersmutsat. I den rapport som FN:s miljöprogram UNEP¹² publicerade hösten 2011 konstaterades att det skulle ta minst 25 år att städa upp efter oljeutvinningen i Ogoniland (Nigerdeltat) och UNEP uppskattade kostnaden till minst 7 miljarder kronor. En representant från Etikrådet besökte tillsammans med en större grupp investerare Shell Petroleum Development Company of Nigerias (SPDC) anläggningar i Nigerdeltat. SPDC ägs till 55 procent av den nigerianska staten, 30 procent av Shell, 10 procent av EPNL samt 5 procent av Agip.

PROBLEMEN ÄR MÅNGA OCH UTMANINGARNA STORA

SPDC har ett omfattande nätverk av oljeledningar (6 000 km) i Nigerdeltat som går genom Ogoniland, ett område som SPDC inte har haft utvinning eller verklig tillgång till sedan 1993 då oroligheter tvingade ut bolaget ur området. Detta har medfört att underhåll av oljeledningarna inte kunnat utföras. En illegal

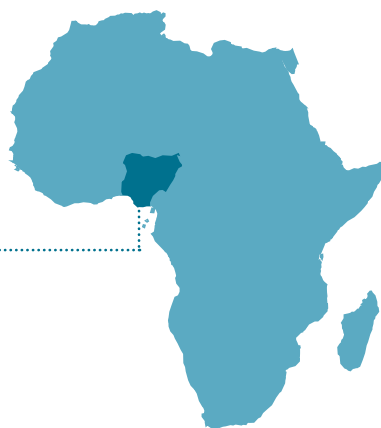
industri har vuxit fram i området där lokalbefolkningen saboterar rörledningarna antingen för att exportera oljan eller för att sälja till den lokala raffinering. Det har haft långtgående negativa konsekvenser för miljön. Illegal raffinering innebär i princip att man kokar råolja i tunnor över öppen eld, tar en femtedel av produkten som bildas och använder den som en sorts undermålig bensin. Resten av tjockoljan dumpas vanligtvis i flodsystemet. Därutöver pågår det, i det dolda, storskalig och systematisk stöld från oljeledningarna. En rapport i Nigeria hävdar att så mycket som 250 000 fat olja försvinner varje dag¹³.

SPDC kritiserades i UNEP-rapporten för bristfälliga rutiner för att åtgärda läckage och spill från oljeledningarna. Bolaget har sedan dess arbetat med att förbättra sina rutiner men samtidigt har antalet olagliga raffinaderier och stölder ökat vilket förhindrar att storskalig och långsiktig uppstädning kan genomföras.

1950-talet

Nigeria påbörjade oljeutvinningen i Nigerdeltat redan på 1950-talet.

¹¹ Transparency International, Corruption Perceptions Index 2012.

¹² United Nations Environment Programme; Environmental Assessment of Ogoniland 2011.

¹³ Artikel i Financial Times 24 Oktober 2012.

► När Etikrådet besökte Nigerdeltat brann en 50 000-fats oljetanker längs med en av SPDC:s oljeledningar. Den hade exploderat en natt då den illegalt skulle fyllas på.

John Ruggies principer

Det har tidigare varit ganska stor oenighet om hur bolagens ansvar för mänskliga rättigheter ska definieras. I juni 2011 antog FN:s råd för mänskliga rättigheter ett ramverk som tydliggör bolagens ansvar.

John Ruggie, FN:s särskilda representant för mänskliga rättigheter i näringslivet tog fram ramverket "Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations Protect, Respect and Remedy Framework". Ramverket består av tre principer som ska vägleda bolagen i deras arbete med mänskliga rättigheter. Ramverket betonar statens ansvar att skydda mänskliga rättigheter (Protect), bolagens ansvar att respektera dem (Respect) och det gemensamma ansvaret att åtgärda problem (Remedy). Stater har

fortfarande det grundläggande ansvaret för att värna om mänskliga rättigheter, men med John Ruggies principer har det tydliggjorts hur bolagen bör agera. Bolagen ska bland annat göra en genomlysning av mänskliga rättigheter, vilket för investerare kan innebära att analysen av bolagens riskhantering och eventuella kränkningar som uppkommer underlättas. En sådan analys kan också användas som underlag i samband med dialoger med bolagen.

John Ruggies principer

"Guiding Principles and Human Rights..."

...ett ramverk som har tagits fram av John Ruggie, FN:s särskilda representant för mänskliga rättigheter i näringslivet.

› Protect

Statens ansvar att **skydda** mänskliga rättigheter.

› Respect

Bolagens ansvar att **respektera** de mänskliga rättigheterna.

› Remedy

Det gemensamma ansvaret att **åtgärda** problem.

För mer information se www.business-humanrights.org/SpecialRepPortal/Home/Protect-Respect-Remedy-Framework/GuidingPrinciples

Protect
Respect
Remedy

Varför är detta initiativ viktiga?

- Korruption är vanligt förekommande i många länder och branscher.
- Förekomsten av korruption snedvrider konkurrensen och skapar ineffektivitet i det ekonomiska systemet.
- Bolag bör jobba aktivt för att minska risken för korruption i sin verksamhet.

- Etikrådet stödjer det internationella initiativet EITI för transparens inom utvinningsindustrier.
- www.eiti.org

Transparens viktigt för att bekämpa korruption

Arbetet mot korruption är och förblir en viktig fråga för Etikrådet att driva eftersom korruption undergräver legitimitet och hållbarhet i det ekonomiska systemet. Etikrådet för dialoger med ett stort antal bolag och i princip alla proaktiva projekt som Etikrådet jobbar med inkluderar frågor om anti-korruption.

Extractive Industries Transparency Initiative, EITI, är ett initiativ där stater, bolag och frivilligorganisationer samarbetar i syfte att skapa transparens i råvaruutvinningsindustrin. EITI har under sina tio år spelat en viktig roll i genomlysningen av transaktioner på landsnivå, det vill säga att bolagen som utvinner naturtillgångar redovisar vad de betalar till stater i form av royalties och skatter samtidigt som staterna redovisar vad de får in i intäkter, med förhoppningen om att siffrorna överensstämmer. Målet är att genom transparens bidra till förbättrad demokratisk styrning och att problem som korruption, fattigdom och konflikter minskar.

Den omfattande Dodd Frank-lagstiftningen¹⁴, som togs fram i USA som respons på Lehman Brothers-kraschen 2008, har en paragraf kring intäktsflöden från råvaruutvinning. Den innebär att bolag ska redovisa intäktsflöden på projektbasis, det vill säga för varje enskilt gruvprojekt och inte enbart på nationell basis. De berörda bolagen hävdar att detta blir konkurrensbegränsande eftersom det inte kommer att gälla bolag från andra länder. Även EU ser över lagstiftning på området med anledning av Dodd-Frank-lagstiftningen och kraven på bolagens transparens kommer sannolikt att öka.

¹⁴ Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act (ofta förkortad till "Dodd-Frank Act") är en federal lag i USA som infördes genom president Barack Obamas godkännande den 21 juli 2010. Lagen tillkom mot bakgrund av finanskrisen 2008–2009, de räddningsåtgärder för banker som följde den och viljan att från politiskt håll reglera den finansiella sektorn bättre.

Klimatarbetet fortsätter

Etikrådet har under 2012 fortsatt sitt engagemang kring klimatfrågor. Etikrådets representant deltog i mars i ett tvådagarsmöte med FN:s klimatförhandlare Christiana Figueres kring vilken roll finansmarknaden och institutionella investerare kan spela i omställningen till ett klimatanpassat samhälle.

Etikrådet är också engagerad i Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC) och har bland annat varit drivande i framtågandet av ett så kallat förväntningsdokument, The Institutional Investors' Expectations of Corporate Climate Risk Management. Syftet är att investerare ska ge bolag en enhetlig bild av vad investerare förväntar sig att bolag gör för att minska sina risker och för att ta till vara möjligheter som uppkommer till följd av klimatförändringar. Bolagen uppmanas även att förbättra sin styrning och rapportering av dessa risker och möjligheter. Dokumentet togs fram tillsammans med Investor Group on Climate Change och Investor Network on Climate Risk, nätverk som främst har medlemmar i Australien, Nya Zeeland och Nordamerika.

En positiv sidoaspekt av detta arbete är att nämnda organisationer har utökat samarbetet genom att skapa en global koalition för att ytterligare förstärka arbetet, Global Investor Coalition on Climate Change.

IIGCC har under året haft fokus på metan-utsläpp från olje- och gasindustrin, där läckage av metan förekommer vid olika processer.

I sitt policyarbete har IIGCC fokuserat på den revidering som just nu pågår av EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS), där en av huvudfrågorna har varit att bli av med det överskott av krediter som idag finns i systemet. Detta för att systemet ska ge prissignaler som stimulerar till investeringar i energieffektiviseringar och infrastruktur för ett klimatanpassat samhälle.

Varför är dessa investerarsinitiativ viktiga?

- Klimatförändringarna bedöms kunna få stor inverkan på den långsiktiga avkastningen.
- Stora investeringar behövs för att ställa om till ett mindre koldioxidintensivt samhälle.
- Åtgärder behöver vidtas på alla nivåer i samhället.
- Otydlighet från beslutsfattarna om vilka åtgärder man kommer att vidta skapar osäkerhet.
- Osäkerheten leder till att nödvändiga investeringar inte görs.

IIGCC

Institutional Investors Group on Climate Change

AP-fonderna i Etikrådet är sedan 2010 medlemmar i IIGCC.

www.iigcc.org

CDP

DRIVING SUSTAINABLE ECONOMIES

AP-fonderna i Etikrådet stödjer CDP för ökad transparens om bolagens utsläpp av koldioxid.

www.cdp.net

Varför är detta investeringsinitiativ viktigt?

► Odling av tobak sker i stor utsträckning i högriskländer vad gäller korruption, miljöförstöring samt brott mot mänskliga rättigheter och arbetstagarrättigheter.

► Bolag bör jobba aktivt och ha policyer och fungerande styrsystem på plats för att minimera ovanstående risker.

Många hållbarhetsutmaningar i tobaksindustrin

Etikrådet har tillsammans med en europeisk pensionsfond inlett ett samarbete, ett särskilt tobaksprojekt, för att få en bättre bild av hur bolagen i tobaksbranschen arbetar med hållbarhetsfrågor. Alla bolag som den europeiska pensionsfonden eller någon av AP-fonderna i Etikrådet äger, ett dussintal, har analyserats och gett Etikrådet insikt om styrkor och svagheter avseende bolagens förebyggande arbete. Analysen bygger på publik information.

WHO:s KONVENTION FÖR TOBAKSKONTROLL

Internationella konventioner som Sverige undertecknat är väsentliga instrument i Etikrådets arbete för att säkerställa att AP-fonderna tar nödvändiga hänsyn till miljöaspekter och etiska dimensioner i sin verksamhet. Världshälsoorganisationens (WHO:s) konvention för tobakskontroll, som trädde i kraft 2005 och antogs av Sverige samma år, är en av dem.

Konventionen syftar till att skydda nuvarande och kommande generationer från de förödande hälsomässiga, sociala, miljömässiga och ekonomiska konsekvenserna av tobaksbruk och exponering för tobaksrök. Detta ska göras genom att tillhandahålla en ram för parternas genomförande av tobakskontrollåtgärder på nationell, regional och internationell nivå i syfte att fortlöpande och kraftigt minska tobaksbruket och exponeringen för tobaksrök. Konventionen pekar alltså på att tobak är mer än bara en hälsofråga. Tobak bidrar också till dåliga arbetsförhållanden och negativa konsekvenser för miljön i tobaksproducerande länder.

VAR PRODUCERAS TOBAKEN?

De största producenterna av tobak finns i Kina, USA, Indien, Brasilien och Turkiet och nu ökar även produktionen i Afrika. Många av dessa länder klassas som högriskländer vad gäller korruption, miljöförstöring samt brott mot mänskliga rättigheter och arbetstagarrättigheter.

TOBAKSBOLAGENS POLICYER

Den initiala analysen visade att miljö var det område som flest bolag hade riktlinjer för. I stort sett hade alla bolag riktlinjer på plats, även om vissa miljöaspekter saknades hos en del. Nästan alla bolag hade riktlinjer för ansvarsfull marknadsföring. Riktlinjer för anti-korruption och lobbying fanns också på plats hos nästan alla bolag, men i princip inget bolag hade policyer som var heltäckande.

Hållbarhetsriktlinjer gällande krav på underleverantörer var också vanligt förekommande, men även här saknade många av bolagen vissa hållbarhetsaspekter.

TOBAKSBOLAGENS UPPFÖLJNINGSOCH ÅTGÄRDSPROGRAM

Sämre var det vad gällde förekomsten av uppföljning- och åtgärdsprogram. Endast hälften av bolagen hade sådana på plats – och i de allra flesta fall var det många områden som var eftersatta. Att det är implementeringen av riktlinjerna som är svagast är inget unikt för tobaksbranschen, men icke desto mindre viktigt.

VIKTIGA FRÅGOR FÖR BRANSCHEN

Med analysen som utgångspunkt skrev den europeiska pensionsfonden och Etikrådet brev till samtliga bolag. Breven följdes därefter upp med telefonmöten.

Förekomsten av barnarbete är en utmaning för i princip alla tobaksbolag. Därför diskuteras frågan om hur bolagen arbetade för att

Här produceras tobaken

Kina, USA, Indien, Brasilien och Turkiet
och nu ökar även produktionen i Afrika.

få bort barnarbete från tobaksplantager med samtliga bolag. Många bolag hänvisade till sitt deltagande i det branschinitiativ, ECLT¹⁵, som finns på området. Positivt var att flera av bolagen utöver detta, driver ett eget arbete för att minska förekomsten av barnarbete i det egna leverantörsledet.

Ett annat område som diskuterades med bolagen var hur de arbetade med att implementera hållbarhetsriktlinjerna och följa upp det arbete som görs. Positivt var att många av bolagen visade sig ha tagit itu med frågan och att flera också nu har anlitat externa parter för att göra uppföljningen. Det ökar förutsättningen för att inte bara bolaget utan även externa intressenter ska få en tydlig bild av situationen för det enskilda bolaget.

Etikrådet kan konstatera att det fortfarande är stor skillnad i hur långt bolagen kommit i sitt arbete och att endast ett fåtal är väl rustade för att hantera de hållbarhetsutmaningar de står inför. Etikrådet kommer därför att fortsätta följa upp tobaksbolagens arbete på hållbarhetsområdet och föra diskussioner med dem om hur de kan förbättra sitt arbete.

¹⁵ Eliminating Child Labour in Tobacco-growing Foundation, www.eclt.org.

Varför är detta investerarsinitiativ viktigt?

► Barnarbete förekommer i stor utsträckning i Västafrika där 70 procent av världens kakaoböner odlas.

► Bolag bör jobba aktivt och för att få bort barnarbetet i kakaoindustrin.

Initiativ mot barnarbete i kakaoindustrin

Kakaoindustrin har under många år kritiserats för sin inblandning i barnarbete i Västafrika där cirka 70 procent av världens kakaoböner produceras. Under året har alla AP-fonderna i Etikrådet skrivit under ett initiativ vars syfte är att få bort barnarbete i kakaoindustrin.

Etikrådet har, tillsammans med flera andra investerare, skickat brev till ett tiotal bolag i kakaoindustrin och bett dem redogöra för sina långsiktiga strategier för att bekämpa barnarbete inom leverantörskedjan. Breven har följts upp med telefonmöten med bolagen. Löpande uppföljning kommer att ske även under de kommande åren. Dialogen har hittills

visat att bolagen har kommit olika långt men att de anser att deltagande i initiativ mot barnarbete är viktigt.

Etikrådet har under året också besökt ett av bolagen för att få mer information om hur bolaget arbetar med hållbarhetsrelaterade frågor.

Etikrådet arbetar för att utveckla och öka samarbetet mellan investerare

De fyra fonderna som står bakom Etikrådet har alla skrivit under FN-initiativet Principles for Responsible Investment (PRI). Ambitionen med PRI är att investerare ska integrera miljö och sociala frågor samt ägarstyrningsfrågor i såväl beslutsprocesser som påverkansarbete och på så sätt ta ansvar för sina investeringar. En central princip för PRI är engagemang och samarbete mellan investerare för att uppnå resultat, vilket också är utgångspunkten för Etikrådets arbete.

Genom PRI:s samarbetsplattform, Clearinghouse, kan investerare hitta gemensamma beröringspunkter och samarbetsprojekt. Denna plattform har sedan PRI startades 2006 varit en av faktorerna bakom PRI:s framgång. Idag har över 1 000 investerare undertecknat principerna. En rad olika investeringsprojekt rörande bland annat klimatpåverkan, korruption, illegala vapen och barnarbete, har sedan starten lagts upp på Clearinghouse. PRI har dock noterat att endast 30 procent av de som har skrivit under PRI använder Clearinghouse och frågan har ställts hur man kan få övriga 70 procent att bli aktiva.

Under 2012 beslutade PRI därför att se över arbetet och processerna kring Clearinghouse, i syfte att ta fram och tydliggöra ett mindre antal långsiktiga fokusområden där PRI kan bidra mer aktivt med organisationens egna och med vissa externa resurser. För att stödja PRI i denna process tillsattes en styrkommitté bestående av investerare och där Etikrådets generalsekreterare utsågs till ordförande. Styrkommittén och PRI identifierade ett antal fokusområden som behövde lyftas. Ett område var vikten av att fler investerare

börjar arbeta med engagemang och integration av hållbarhetsfrågor för att dels stärka arbetet i sig, dels fördela kostnaderna för arbetet på fler aktörer. I dagsläget är det många investerare som åker snålskjuts på det arbete som ett mindre antal aktiva och ansvarstagande investerare gör när de lägger ned resurser på att förbättra bolagens arbete.

Baserat på medlemmarnas önskemål kommer PRI under de närmsta åren att i första hand lägga sina interna resurser på följande fokusområden: styrelsernas nomineringsprocess, bolagens hantering av humankapital, arbetsmiljöfrågor i underleverantörskedjan (jordbrukssektorn), hydraulisk fraktureringsverksamhet samt vattenrisker i livsmedels-, dryckes- och textilsektorerna. Vid sidan av fokusområdena har Clearinghouse reviderats för att öppna upp för olika typer av investerarengagemang, med gemensam finansiering. Eftersom PRI har begränsade resurser skapar gemensam finansiering större möjligheter till bättre kvalitet i engagemangsprojekten.

AP-fonderna i Etikrådet är medlemmar i PRI (Principles for Responsible Investment). 2012 var Etikrådets generalsekreterare ordförande i den styrkommitté som tillsatts för att se över PRI:s samarbetsplattform, Clearinghouse.

www.unpri.org

PRI:s fokus den närmaste framtiden:

- Styrelsernas nomineringsprocess.
- Bolagens hantering av humankapital.
- Arbetsmiljöfrågor i underleverantörskedjan (jordbrukssektorn).
- Hydraulisk fraktureringsverksamhet.
- Vattenrisker i livsmedels-, dryckes- och textilsektorerna.

Exempel på förebyggande bolagsdialoger under 2012

- Etikrådet har fört dialog med **ett europeiskt lastbilsbolag** om kundansvar och med ett annat **europeiskt lastbilsbolag** om bolagets arbete för att motverka korruption i verksamheten.
- AP-fonderna har genom Etikrådet följt upp ett tiotal **svenska bolag** som svarade på enkäten Hållbart Värdeskapande och ställt frågor om hur de arbetar med hållbarhetsfrågor, vilka riktlinjer och policyer de har på plats och hur uppföljning av dessa går till, hur de rapporterar internt och externt samt vilket ansvar och vilken roll styrelsen har.
- Etikrådet har träffat två **europeiska verkstadsbolag** för att följa upp deras anti-korruptionsarbete. Med båda bolagen har Etikrådet även diskuterat miljöfrågor, strategi för hållbarhetsarbete, mänskliga rättigheter samt hälsa och säkerhet.
- Etikrådet har fört dialog med ett par **europeiska telekombolag** rörande policyer och riktlinjer för att hantera integritetsfrågor, yttrandefrihet, mänskliga rättigheter samt anti-korruption. Vidare har Etikrådet lyft fram behovet av att telekomoperatörer tar ett gemensamt grepp kring dessa frågor.
- Etikrådet har varit i kontakt med två **nord-amerikanska leksakstillverkare** rörande undermåliga arbetsvillkor hos kinesiska leverantörer.
- En dialog har förts med en **nord-amerikansk detaljhandelskedja** rörande bristfälliga arbetsvillkor hos leverantörer i Kina, behovet av att bolaget har en uppförandekod samt att de ökar sin transparens kring hur bolaget arbetar med uppföljning av leverantörer.
- Etikrådet har kontaktat ett **nord-amerikanskt transportbolag** rörande skydd av så kallade visslare, det vill säga anställda som påtalar oegentligheter i bolaget.
- Vidare har Etikrådet kontaktat ett **asiatiskt energibolag** som kritiserats för bristfällig dialog med lokalbefolkning.
- En dialog har förts med ett **globalt handelsbolag** om barnarbete och ett annat **globalt handelsbolag** kring deras hållbarhetsarbete generellt.
- Dialoger har förts med två **europeiska oljebolag** angående miljö- och säkerhetsfrågor på oljeplattformar.
- Etikrådet har varit i kontakt med ett **europeiskt verkstadsbolag** i frågor angående mänskliga rättigheter.
- Etikrådet har träffat ett **ryskt gruvbolag** och diskuterat vad bolaget gör för att minska miljöpåverkan av sin verksamhet.
- Etikrådet har fortsatt dialogen med det indiska gruvbolaget **Vedanta** som tidigare fanns med på Etikrådets dialoglista. Dialogen har handlat om deras verksamhet i Indien med fokus på bolagets rutiner för bland annat utvärdering av miljö- och sociala konsekvenser inklusive ursprungsfolks rättigheter, rutiner för att säkerställa att uppförandekod följs, uppföljning av hur långt bolaget kommit med implementering av rekommendationer i den rapport som ett bankkonsortium¹⁶ lade fram 2010 samt ökad transparens kring hållbarhetsfrågor.

¹⁶ Scott Wilson report.

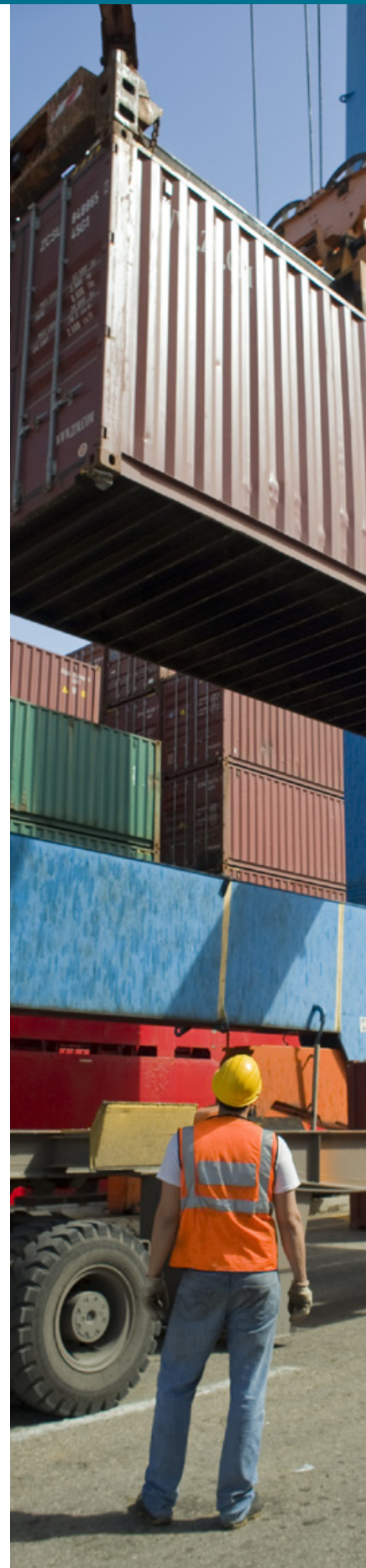
INTRESSENTDIALOGER

Intressenter som följer Etikrådet inkluderar bland annat frivilligorganisationer, studenter, forskare, politiker och media. Etikrådet träffar regelbundet intressenter för att diskutera miljö- och sociala frågor. Dialogerna ger underlag till Etikrådets arbete med att påverka bolag genom att problemställningar blir belysta ur olika synvinklar. Intressentdialogerna ger även underlag till hur Etikrådets arbete kan utvecklas.

SAMMA SLUTMÅL MEN OLIKA PÅTRYCKNINGSMETODER

Emellanåt framför vissa frivilligorganisationer kravet att AP-fonderna ska sälja sina aktieinnehav i problemfyllda bolag. Etikrådet har ofta samma grundsyn som dessa organisationer rörande att missförhållanden som orsakas av bolag ska rättas till, men synen på hur man bäst kan påverka ett bolag kan skilja sig åt.

Etikrådet anser att det är mer ansvarsfullt att använda sitt ägande till att i första hand påverka bolagen i positiv riktning. Säljer fonderna sina aktier avsäger man sig bland annat möjligheten att lägga aktieägarförslag på bolagsstämmor – ett viktigt verktyg för att få till stånd en dialog med bolag, framför allt i Nordamerika. Genom att vara kvar som ägare kan fonderna även rösta mot omval av styrelsen vilket är ytterligare ett påtryckningsmedel om en dialog inte leder till förbättringar. Möjligheten till att få till stånd en dialog med styrelse och ledning, de ytterst ansvariga för bolaget, minskar därtill betydligt om fonderna inte längre äger aktier i bolaget. Därmed minskar möjligheten att kunna utöva inflytande på bolaget, samtidigt kvarstår vanligtvis problemet för de som berörs av bolagens verksamhet.

Bolagsdialoger

► Ett bolag avförs från Etikrådets dialoglista då de mål som Etikrådet satte upp när dialogen inleddes har uppfyllts. Bolaget blir därefter föremål för särskild bevakning under fem år.

► Etikrådet har före 2012 avslutat dialogen med totalt 11 bolag då målen för dialogen har uppfyllts.

► Läs mer på Etikrådets hemsida

www.etikradetapfonderna.se

Etikrådet för en aktiv dialog med bolag som kränker konventioner. Syftet är att få bolagen att upphöra med kränkningen och säkerställa att förebyggande system som förhindrar framtida kränkningar av konventioner implementeras.

Problemområden

- Mänskliga rättigheter
- Arbetsrätt
- Miljö
- Korruption
- Särskilda vapen

Utvecklingen rankas utifrån de mål som satts upp i respektive fall

- Ingen positiv utveckling
- Tecken på utveckling
- Svagt positiv utveckling
- Positiv utveckling
- Mycket positiv utveckling

Status för dialogerna avser utvecklingen av dialogen vid utgången av 2011 respektive 2012.

Bolag där målen för dialogen uppfyllts under 2012

Goldcorp Inc.

HEMVIST > Kanada
SEKTOR > Råvaror
PLATS > Guatemala
OMRÅDE >
UTVECKLING > 2011 2012

HÄNDELSE: Goldcorp Inc. anklagas av mayabefolkningen i samhällena kring Marlingruvan för att inte respektera deras mänskliga rättigheter och ursprungsbefolkningens rättigheter samt för att förorena vatten och bidra till spänningar, hot och trakasserier i samhällena. Kränkningen kan kopplas till FN:s Global Compact princip 1 och 2 avseende mänskliga rättigheter.

MÅL: Att bolaget utvecklar policyer och program för att säkerställa att mänskliga rättigheter respekteras i pågående och framtida projekt i Guatemala.

KOMMENTAR: Efter att Etikrådet tillsammans med kanadensiska investerare besökt Marlin-

gruvan 2008, genomförde bolaget på investerarnas begäran en oberoende utvärdering av hur mänskliga rättigheter hade hanterats i området. Bolaget svarade med att presentera en åtgärdsplan.

Åtgärder har nu vidtagits enligt planen och de flesta åtgärder är tredjepartsverifierade eller genomförda av tredje part, antingen i samarbete med bolaget eller enskilt. Bolaget har även utvecklat policyer för hur bolaget ska uppträda i liknande situationer framöver. Därmed anser Etikrådet att målen med dialogen är uppfyllda. Etikrådets bevakning av bolaget kommer att fortsätta.

Rio Tinto

HEMVIST > Australien
SEKTOR > Råvaror
PLATS > Indonesien
OMRÅDE >
UTVECKLING > 2011 2012

HÄNDELSE: Rio Tinto Ltd. kopplas genom sitt samarbete med Freeport-McMoran Copper & Gold Inc. och detta bolags gruvdrift i Indonesien till allvarlig negativ miljöpåverkan i strid med FN:s konvention om biologisk mångfald.

MÅL: Att bolaget på ett proaktivt sätt tillser att nödvändiga åtgärder implementeras så att verksamheten vid Grasberggruvan lever upp till internationellt accepterade nivåer för gruvavfallshandling.

KOMMENTAR: Rio Tinto arbetar tillsammans med Freeport för att minska riskerna för allvarlig negativ miljöpåverkan från Grasberggruvan i Indonesien. I och med att Rio Tinto 2012 uppdaterade sin policy angående gruvavfall anser Etikrådet att målet med dialogen är uppfyllt. Enligt den nya policyn måste utsläpp av avfall i floder och grunda vattendrag förhindras för alla nya gruvor. Gruvor som idag har denna typ av utsläpp måste kontinuerligt arbeta med att minska sin miljöpåverkan. Etikrådets bevakning av bolaget kommer att fortsätta.

Pågående dialoger

HÄNDELSE: AES Corporation har kopplats till kränkning av ursprungsfolket Charco la Pavas rättigheter i samband med byggnationen av den så kallade Chan 75-dammen i Panama. Det inträffade har fördömts av FN:s särskilda rapportör om mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för ursprungsfolk, och strider mot ILO:s konvention 169 om ursprungsfolk och stamfolk.

MÅL: Att bygget av Chan 75 upphör till dess att en transparent utvärderingsprocess har genomförts i enlighet med principen om "free

prior and informed consent", som fastställs i ILO-konvention 169 samt i FN:s deklaration om ursprungsfolks rättigheter eller till dess att bolaget på annat sätt kan påvisa att Charco la Pavas rättigheter respekteras.

KOMMENTAR: Dammen fylldes under 2011 under överseende av bland annat ombudsmannen, myndigheter med ansvar för miljö och naturresurser samt lokala myndigheter. Bolaget arbetar med att ta fram policyer för mänskliga rättigheter gällande hela bolaget, vilket beräknas vara klart under 2013.

AES

HEMVIST >	USA
SEKTOR >	Energi
PLATS >	Panama
OMRÅDE >	
UTVECKLING >	
	2011 2012

HÄNDELSE: Alstom, S.A. har kopplats till kränkning av fjärde Genèvekonventionen genom att leverera skräddarsydda tåg till en spårvagnsförbindelse som binder ihop västra Jerusalem och bosättningar som ligger på av Israel ockuperat palestinskt område.

MÅL: Att Alstom avvecklar sitt engagemang i projektet eller att bolaget på ett transparent och trovärdigt sätt kan bevisa att projektet genomförs i enlighet med den palestinska befolkningens intressen och önskemål.

KOMMENTAR: Alstom äger fortfarande 20 procent av konsortiet som driver spårvagnsförbindelsen, detta då Israels regering inte givit tillstånd av försäljning till Israel Infrastructure Fund (IIF), vilket man kom överens om redan 2010. Förhandlingarna fortsätter dock. Alstom kommer att behålla ett underhållsavtal som sträcker sig över 30 år.

Alstom

HEMVIST >	Frankrike
SEKTOR >	Verkstad
PLATS >	Palestinska områden
OMRÅDE >	
UTVECKLING >	
	2011 2012

HÄNDELSE: Daewoo är inköpare av bomull från Uzbekistan. En ILO-rapport bekräftar att skörden av bomull, som sker i statens regi, systematiskt utförs av barn och genom tvångsarbete. Detta är ett brott mot ILO:s konventioner om barnarbete och tvångsarbete.

MÅL: För att sätta upp adekvata mål kommer målformuleringen göras när Etikrådet haft sina första diskussioner med bolaget.

KOMMENTAR: Bolaget bekräftar att de är inköpare av bomull från Uzbekistan och säger sig föra diskussioner med den uzbekiska regeringen för att påverka dem till förändring. Ett stort antal textil- och konfektionsbolag gör gemensamma ansträngningar för att undvika köp av bomull från Uzbekistan. Arbetet är svårt eftersom spårbarheten av bomullsleveranser är dålig.

Daewoo International

HEMVIST >	Syd Korea
SEKTOR >	Industrivaror och tjänster
PLATS >	Uzbekistan
OMRÅDE >	
UTVECKLING >	NY!

Pågående dialoger

Freeport-McMoRan

HEMVIST >	USA
SEKTOR >	Råvaror
PLATS >	Indonesien
OMRÅDE >	
UTVECKLING >	

HÄNDELSE: Freeport-McMoRan Copper & Gold Inc. kopplas genom sin gruvdrift i Indonesien till allvarig negativ miljöpåverkan i strid med FN:s konvention om biologisk mångfald samt till anklagelser om bestickning.

MÅL: Att bolaget redovisar hur det arbetar för att minimera effekterna på miljön samt tar fram en plan för hur området ska återställas då gruvdriften upphör.

KOMMENTAR: Bolagets rapportering vad gäller påverkan på miljön från gruvverksamheten i Indonesien har förbättrats. Etikrådet arbetar för att bolaget ska anta en policy som tydliggör att inga framtida gruvprojekt kommer att släppa ut gruvavfall i floder.

Incitec Pivot

HEMVIST >	Australien
SEKTOR >	Kemi
PLATS >	Västsahara
OMRÅDE >	
UTVECKLING >	

HÄNDELSE: Incitec Pivot Ltd. köper fosfat från ett marockanskt bolag som bryter fosfat i Västsahara. Västsahara är sedan 1975 ockuperat av Marocko och står på FN:s lista över icke självstyrande områden som ska avkoloniseras. FN:s rättschef slog i januari 2002 fast att ingen utvinning av naturresurser kan ske i Västsahara mot den västsahariska befolkningens vilja, vilket skulle vara i strid med FN:s konvention för medborgerliga och politiska rättigheter samt FN-konventionen för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

MÅL: Att bolaget upphör med inköpen av fosfat från Västsahara, eller kan bevisa att utvinningen genomförs i enlighet med den västsahariska befolkningens intressen och önskemål, i linje med FN-utlåtandet från 2002. Att bolaget även antar en bolagspolicy som förhindrar det från att överträda internationell humanitär rätt.

KOMMENTAR: Bolaget har påbörjat en dialog och förklarat hur de använder fosfat från Västsahara. Bolaget har också redovisat sin syn på alternativa produktionsprocesser där de eventuellt skulle kunna använda fosfat från andra gruvor än den i Västsahara, olika problem samt kostnader förknippade med de här alternativen.

Motorola Solutions

HEMVIST >	USA
SEKTOR >	Telekom
PLATS >	Palestinska områden
OMRÅDE >	
UTVECKLING >	

HÄNDELSE: Motorola Solutions, Inc. Har levererat ett skräddarsytt övervakningssystem till bosättningar på Västbanken. De bosättningar som ligger på ockuperad palestinsk mark strider mot internationell humanitär rätt (bland annat fjärde Genèvekonventionen), vilket har bekräftats av den internationella domstolen i Haag.

MÅL: Att bolaget upphör att leverera och underhålla övervakningssystemet samt tillhörande tjänster till bosättningar som ligger på ockuperad mark. Att bolaget även antar en bolagspolicy som förhindrar det från att bidra till överträdelser av internationell humanitär rätt.

KOMMENTAR: Bolaget har hitintills enbart besvarat Etikrådets frågeställning utan att inleda någon dialog. Etikrådet har undersökt möjligheterna till att lägga fram en resolution på bolagets årsstämma med syfte att få bolaget att adressera de brister i policy man har, men det visade sig vara svårt under 2012 på grund av amerikanska regler kring detta. Etikrådet undersöker möjligheten att lägga en resolution under 2013.

Olam International

HEMVIST >	Singapore
SEKTOR >	Dagligvaror
PLATS >	Uzbekistan
OMRÅDE >	
UTVECKLING >	NY!

HÄNDELSE: Olam är inköpare av bomull från Uzbekistan. En ILO-rapport bekräftar att skörden av bomull, som sker i statens regi, systematiskt utförs av barn och genom tvångsarbete. Detta är ett brott mot ILO:s konventioner om barnarbete och tvångsarbete.

MÅL: För att sätta upp adekvata mål kommer målformuleringen göras när Etikrådet har haft sina första diskussioner med bolaget.

KOMMENTAR: Bolaget bekräftar att de är inköpare av bomull från Uzbekistan och säger sig, genom ett branschsamarbete, föra diskussioner med den uzbekiska regeringen för att påverka den till förändring. Ett stort antal textil- och konfektionsbolag gör gemensamma ansträngningar för att undvika köp av bomull från Uzbekistan. Arbetet är svårt eftersom spårbarheten av bomullsleveranser är dålig.

HÄNDELSE: Toyota Motor Corporation kopplas till antifackligt agerande hos ett dotterbolag i Filippinerna i strid med ILO:s konvention om föreningsfrihet och skydd för rätten att organisera sig.

MÅL: Att bolaget hanterar situationen i Filippinerna och försäkrar att en oberoende fackförening får agera fritt samt antar en koncernpolicy om föreningsfrihet för de anställda.

KOMMENTAR: Flera framsteg har gjorts i denna dialog under året och dotterbolaget i Filippinerna respekterar nu rätten till föreningsfrihet och rätten att organisera sig. Målet om att bolaget ska anta en koncernpolicy om föreningsfrihet för de anställda är dock ännu inte uppnått.

Toyota

HEMVIST >	Japan
SEKTOR >	Konsument
PLATS >	Filippinerna
OMRÅDE >	§
UTVECKLING >	

HÄNDELSE: Veolia Environment har kopplats till kränkning av fjärde Genèvekonventionen genom att leverera skräddarsydd administration och drift av en spårvagnsförbindelse som binder ihop västra Jerusalem och bosättningar som ligger på av Israel ockuperat palestinskt område.

MÅL: Att bolaget avvecklar sitt engagemang i projektet eller att bolaget på ett transparent och trovärdigt sätt kan bevisa att projektet genomförs i enlighet med den palestinska befolkningens intressen och önskemål.

KOMMENTAR: Bolaget har ett avtal med ett israeliskt bolag, Egged Transaction, om försäljning av sin andel i spårvagnsprojektet. Lokala myndigheter stoppade affären i januari 2012, då de bedömde att Egged ännu inte har Veolias kompetens när det gäller att driva spårvägen. Det pågår nu kunskapsöverföring och Veolia planerar att slutföra affären när alla nödvändiga villkor är uppfyllda. Veolia kommer efter försäljning att behålla ett femårigt konsultavtal i projektet.

Veolia

HEMVIST >	Frankrike
SEKTOR >	Samhälls-service
PLATS >	Palestinska områden
OMRÅDE >	§
UTVECKLING >	

HÄNDELSE: Walmart Stores, Inc. kopplas till systematiska kränkningar av arbetstagarnas rättigheter i strid med ILO:s kärnkonventioner om arbetsvillkor både i den egna verksamheten och i leverantörsledet. Bolaget anses aktivt motarbeta de anställdas rättighet att bilda fackföreningar och ansluta sig fackligt.

MÅL: Att bolaget stärker sina policyer och riktlinjer, så att dessa överensstämmer med de internationella riktlinjerna och visar ett trovärdigt uppföljningssystem som säkrar efterlevnaden av riktlinjerna.

KOMMENTAR: Dialogen med Walmart har avstannat under 2012, mycket beroende på den mutskandal med efterföljande utredning, som uppdagats kring systerbolaget Walmex i Mexiko. Etikrådet ser inte heller några större framsteg kring bolagets hantering av medarbetarnas rättigheter. De strejker som förekommit på Walmarts butiker har under 2012 lett till flera stämningar mot bolaget på grund av uppsägningar på felaktiga grunder.

Walmart

HEMVIST >	USA
SEKTOR >	Konsument
PLATS >	USA
OMRÅDE >	§
UTVECKLING >	

Bolag där dialogen är vilande i väntan på utslag i pågående rättsprocess

Chevron

HEMVIST >	USA
SEKTOR >	Energi
PLATS >	Ecuador
OMRÅDE >	
UTVECKLING >	

HÄNDELSE: Chevron Corporation har kopplats till miljöförstöring i Amazonas, Ecuador, vilket står i strid med FN:s konvention om biologisk mångfald.

MÅL: Att bolaget agerar preventivt genom att stärka sina riktlinjer för miljö och förbinder sig att använda bästa tillgängliga teknik för utvinning i bolagets samtliga verksamheter samt hanterar de specifika föroreningsproblemen som föreligger som konsekvens av bolagets verksamhet i Ecuador.

KOMMENTAR: Fallet provas i pågående rättsprocesser i Ecuador och USA. Fallet innehåller både stämningar och motstämningar, samt mutanklagelser mot domare, vilket enligt bolaget bekräftats så sent som i slutet av 2012. Bolaget förnekar ansvar för föroreningarna i Amazonas och menar att det vidtog tillräckliga reningsåtgärder innan det drog sig ur projektet och lämnade området. Etikrådet anser sig ha kommit så långt det i nuläget är möjligt i den aktiva dialogen med Chevron och inväntar nu att ärendet slutligen avgörs i domstol och att domen vinner laga kraft.

Bolag som har uteslutits av samtliga fonder

Etikrådet för en aktiv dialog med bolag som kränker konventioner. Syftet är att få bolagen att upphöra med kränkningen och säkerställa att förebyggande system som förhindrar framtida kränkningar av konventioner implementeras.

Alliant Techsystems Inc.

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

GenCorp Inc.

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

General Dynamics Corporation

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

Hanwha Corporation

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

L-3 Communications Holdings, Inc.

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

Samtliga ovanstående bolag är hemmahörande i länder som inte har skrivit under vapenkonventioner gällande klustervapen eller antipersonella minor. Följaktligen är bolagen inte bundna att följa konventionerna enligt nationell lagstiftning. Det innebär att det finns mycket begränsad möjlighet för Etikrådet att påverka, eftersom bolagen förväntas följa nationella säkerhetspolitiska direktiv. Som en årlig rutin uppmanar Etikrådet samtliga ovanstående bolag att agera i enlighet med de internationella vapenkonventionerna. Flera av bolagen ovan har i dialog med Etikrådet meddelat att de nu har avslutat eller är på väg att avsluta produktion och marknadsföring av

Lockheed Martin Corporation

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

Poongsan Corporation

(samt Poongsan Holdings Corporation)

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

Raytheon Company

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

Textron Inc.

Kan kopplas till kränkning av konvention mot klusterbomber.

Singapore Technologies Engineering

Kan kopplas till kränkning av Ottawa-konventionen mot antipersonella minor.

klusterbomber och tillhörande utrustning som faller under konventionen mot klusterbomber. Etikrådet initierade därför under 2012 ett mindre projekt för att se hur en revidering av bolag som associerats till just kränkningar av konventionen mot klusterbomber skulle kunna gå till. Projektet visade att det återstår en hel del ifråga om transparens och proaktivitet från bolagens sida för att en trovärdig revideringsprocess ska kunna uppnås. Etikrådet kommer att fortsätta att arbeta med frågeställningen då ett flertal kontrakt avseende denna typ av utrustning löper ut de närmsta åren. Flera bolag fortsätter dock att marknadsföra system på olika vapenmässor.

Kränkning av konvention mot särskilda vapen

Elbit Systems Ltd.

Kan kopplas till kränkning av internationell humanitär rätt i strid med fjärde Genèvekonventionen.

Både den EU och den svenska regeringen är tydliga i att både de delar av separationsbarriären och de bosättningar som är uppförda av Israel på ockuperat område strider mot folkrätten och då mer specifikt artikel 49 i fjärde Genèvekonventionen. Konventionen säger att den ockuperande makten inte får deportera eller transferera delar av sin civila befolkning in i territoriet den ockuperar.

Kränkning av folkrätten

Etikrådets ledamöter

Etikrådets sammansättning

Etikrådet består av en representant från varje fond. Ordförandeskapet, som alternerar mellan fonderna, innehades 2012 av Andra AP-fonden och har 2013 övergått till Tredje AP-fonden.

FRÅN VÄNSTER TILL HÖGER: (stående) Christina Olivecrona (suppleant), Ulrika Danielson, John Howchin, Pia Axelsson (suppleant), (sittande) Arne Lööw, Christina Kusoffsky Hillesöy och Nadine Viel Lamare.

NADINE VIEL LAMARE

Första AP-fonden
www.ap1.se

ULRIKA DANIELSON

Andra AP-fonden
www.ap2.se

**CHRISTINA KUSOFFSKY
HILLESÖY**

Ordförande och talesperson 2013
Tredje AP-fonden
www.ap3.se

ARNE LÖÖW

Fjärde AP-fonden
www.ap4.se

JOHN HOWCHIN

Etikrådets generalsekreterare
www.etikradetapfonderna.se

INNEHÅLL OCH PRODUKTION:
Etikrådet i samarbete med
Oxenstierna & Partners
FOTO: Peter Philips,
Therese Niklasson och
Christina Kusoffsky Hillesöy.
CanstockPhoto.
TRYCK: Åtta45

Frågor om Etikrådet besvaras av
Christina Kusoffsky Hillesöy
Etikrådets ordförande 2013
E-post: info@etikradetapfonderna.se
Tel: 08-555 17 123
Mer information finns på:
www.etikradetapfonderna.se

